

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Natuur- en Recreatieontwikkeling Beulakerpolder te
Steenwijkerland

22 mei 2003

1342-28

ISBN 90-421-1151-8
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	2
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....	3
3.1 Probleem- en doelstelling.....	3
3.2 Beleid en besluitvorming	4
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	5
4.1 Algemeen.....	5
4.1.1 Natuurontwikkeling	5
4.1.2 Grondverzet.....	6
4.1.3 Waterhuishouding.....	6
4.1.4 Nieuwe vaarverbinding	7
4.1.5 Dagrecreatie	7
4.1.6 Verblijfsrecreatie en wonen	8
4.1.7 Afvalwater.....	8
4.2 Ontwikkeling van alternatieven en varianten	8
4.3 Referentiesituatie	9
4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	9
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN.....	10
5.1 Algemeen.....	10
5.2 Woon- en leefomgeving	11
5.3 Natuur.....	12
5.4 Bodem en water	12
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	13
7. LEEMTEN IN INFORMATIE EN EVALUATIEPROGRAMMA.....	13
8. VORM EN PRESENTATIE	14
9. SAMENVATTING VAN HET MER	14

1. INLEIDING

De projectgroep Beulakerpolder-Giethoorn Plus wil natuur en recreatie ontwikkelen in de Beulakerpolder. De polder is momenteel voornamelijk in gebruik voor veeteelt en akkerbouw. Het gaat om de ontwikkeling van een gebied van 120 ha tot natuur en water en een gebied van 50 ha voor permanente woningbouw, recreatiewoningen, een camping en dagrecreatie gelegen aan het water.

Ten behoeve van het besluit over het nieuwe bestemmingsplan voor de Beulakerpolder door de gemeenteraad van Steenwijkerland wordt de m.e.r.-procedure doorlopen.

Bij brief van 24 maart 2003 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Steenwijkerland Expres van 11 maart 2003².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden, bijvoorbeeld over lokale milieumomstandigheden of over te onderzoeken alternatieven.

Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen. De Commissie heeft haar richtlijnenadvies toegespitst op de voor dit project relevante onderdelen van het MER. Verder geeft zij alleen adviezen voor zover deze afwijken van de in de startnotitie voorgestane aanpak van het MER.

---

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dit betekent dat als deze informatie ontbreekt, het MER naar haar mening zeker geen goede basis zal bieden voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming.

Doelstelling en alternatieven

In het MER moeten concrete, toetsbare doelen voor natuur, recreatie en woningbouw gepresenteerd worden op basis waarvan alternatieven ontwikkeld en vergeleken kunnen worden.

Waterhuishouding

Omdat de waterhuishouding een cruciale factor is voor het succes van de natuurontwikkeling, verdienen de doelstellingen, uitgangspunten, ingrepen en effecten ten aanzien van de waterhuishouding in het MER speciale aandacht. Duidelijk gemaakt moet worden welke doelen nagestreefd worden en welke maatregelen getroffen worden om deze te halen. Aan de orde moeten komen: waterpeilen (met eventuele seizoensverschillen), ontwatering, afwatering, waterberging, waterinlaat, afvalwater (zuivering), riolering en de opvang van hemelwater. De effecten van de waterhuishoudkundige ingrepen op de natuur en op het woon- en leefmilieu, en de mate van doelbereik, dienen voor de verschillende alternatieven inzichtelijk gepresenteerd te worden.

Meest milieuvriendelijk alternatief (mma)

Het in de startnotitie beschreven mma is weinig ambitieus. In het MER zal in ieder geval een nieuw mma ontwikkeld moeten worden dat zich duidelijk onderscheidt van de overige alternatieven en duidelijk beter scoort voor milieu in zowel de aanlegfase als in de fase van gebruik en beheer. Ook is het mogelijk voor een aanpak te kiezen waarbij het te ontwikkelen mma als uitgangspunt wordt genomen voor de totstandkoming van het voorkeursalternatief.

Samenvatting

De samenvatting van het MER wordt vooral gelezen door bestuurders en insprekers en dient voor een breed publiek leesbaar te zijn en alle relevante informatie voor de besluitvorming te bevatten.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wet milieubeheer (Wm):

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieueffectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleem- en doelstelling

In de probleemstelling moeten de aanleiding en de ontwikkelingen die tot het initiatief hebben geleid, worden beschreven. Het MER zal duidelijk moeten maken waarom en op basis van welke provinciale en gemeentelijke beleidsdoelstellingen natuur en recreatie in Noordwest Overijssel gestimuleerd moeten worden (zie ook §3.2). De keuze voor de Beulakerpolder als locatie om deze beleidsdoelstelling te realiseren moet kort gemotiveerd worden.

Ook zal aangegeven moeten worden hoe het onderdeel permanente woningen past in de provinciale en gemeentelijke plannen. Voor de bouw van een bungalowpark en huizen voor permanente bewoning dient in het MER de noodzaak/behoefte en de haalbaarheid ervan aangetoond te worden.

De doelstelling van het initiatief wordt in de startnotitie als volgt verwoord: 'Het ontwikkelen van natuur en recreatie in het gebied de Beulakerpolder, ten zuidwesten van Giethoorn, door de realisatie van een nieuw natuurgebied en duurzame voorzieningen voor dagrecreatie en verblijfsrecreatie'. In de ontwikkelingsvisie Giethoorn-Plus zijn vervolgens de bouwstenen en randvoorwaarden gegeven voor de invulling van deze doelstelling. In het MER zal duidelijk moeten worden gemaakt waarom voor deze invulling van het gebied gekozen is om aan de doelstelling te voldoen en welke milieuargumenten hierbij een rol spelen.

Er dienen afzonderlijke doelen geformuleerd te worden voor natuur(ontwikkeling), woningbouw en recreatie. Vervolgens moet aangegeven worden hoe deze doelen elkaar kunnen versterken en waar ze met elkaar botsen. Voor de verschillende doelen dienen toetsbare criteria te worden ontwikkeld waaraan de alternatieven moeten worden getoetst. Voor de natuurdoelen is het zinvol om in het MER kort in te gaan op de relatie met bestaande omliggende natuurgebieden en op de wijze waarop gestreefd wordt naar versterking, synergie dan wel diversiteit. Voor welke soorten dieren worden verbindingzones gerealiseerd? Welke gebieden worden met elkaar verbonden? De startnotitie geeft aan dat voor de totale ontwikkeling geldt dat ecologie als basis wordt genomen en dat wordt gestreefd naar een ecologische invulling. Het MER dient duidelijk te maken wat een 'ecologische invulling' concreet inhoudt.

3.2 Beleid en besluitvorming

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, milieubeperkingen, milieukwaliteitsnormen⁵) er gelden bij dit voornemen en de ontwikkeling van alternatieven. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, plannen en wetten, waarin deze zijn vastgelegd (Structuurschema Groene Ruimte, Natuurbeleidsplan, Vijfde Nota, nota Belvédère, Streekplan, gebiedsgericht beleid, gemeentelijk beleid).

De locatie en de omgeving daarvan dienen duidelijk op kaart te worden aangegeven, waarbij duidelijk weergegeven moet worden welk gedeelte van het terrein nu reeds binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) valt en welk deel als Vogelrichtlijngebied en/of Habitatrictlijngebied is aangeduid. Het MER moet duidelijk maken of het natuurgedeelte van het initiatief na realisering onder de EHS komt te vallen⁶.

In het MER moet de relatie met het in ontwikkeling zijnde MER Landinrichting Noordwest Overijssel gelegd worden. Hierbij moeten ingrediënten van het landinrichtingsplan die consequenties hebben voor de planontwikkeling voor de Beulakerpolder aan de orde komen, zoals het concretiseren van ecologische verbindingszones en de daarbij behorende natuurdoeltypen. Het is van belang om in het MER aan te geven of er elders in de directe omgeving van het plangebied nog aanvullende natuurontwikkelingen plaats moeten vinden om gewenste ecologische verbindingen te completeren.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor het besluit over het bestemmingsplan voor de Beulakerpolder door de gemeenteraad van de gemeente Steenwijkerland. Tot slot moet in het MER vermeld worden welke besluiten er nog meer moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren (bijvoorbeeld de vergunningverlening ingevolge de Ontgrondingenwet).

---

⁵ Daarbij dient te worden ingegaan op de nieuwe normen voor luchtkwaliteit op grond van de Europese kaderrichtlijn luchtkwaliteit, en op de consequenties die deze hebben voor het voornemen.

⁶ Zie kaartenbijlage bij het MER Landinrichting Noordwest Overijssel (Dienst Landelijk Gebied/Grondmij Advies & Techniek bv, 2003), waarin ook voor dit MER bruikbaar kaartmateriaal is opgenomen.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Deze beschrijving moet gebaseerd worden op de deelactiviteiten en ingaan op activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase en de gebruiksfase.

Bij de beschrijving van het initiatief moet aangegeven worden wanneer de activiteit feitelijk is gestart. Er is sprake van activiteiten zoals het uitkopen van agrarische bedrijven en het aanbrengen van specie op een deel van het terrein vanaf 1996. Duidelijk moet worden gemaakt welke activiteiten tot het initiatief behoren en welke tot de autonome ontwikkeling.

Voor de voorgenomen activiteit en de verschillende alternatieven dient beschreven te worden welke compenserende en/of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn voor de aanwezige flora en fauna en hoe deze verwerkt worden in de plannen.

4.1.1 Natuurontwikkeling

In de startnotitie wordt nog weinig gezegd over de inhoud van de natuurontwikkeling. Voor de beschrijving van de voorgenomen activiteit en de ontwikkeling van inrichtings- en uitvoeringsalternatieven is het van belang in het MER te benoemen welke factoren bepalend zijn voor het slagen of falen van de beoogde natuurontwikkeling.

De ontwikkeling van een laagveenmoerasesysteem zal bijvoorbeeld alleen worden bereikt wanneer water en bodem in een uitgangssituatie worden gebracht die dit mogelijk maakt. Cruciale stuurfactoren voor een dergelijk ecosysteem zijn:

- de waterkwaliteit (fosfaat, stikstof, chloridegehalte, basenrijkdom);
- een bodem die weinig voedingsstoffen nalevert en zo min opwerfelt onder invloed van wind, motorvaart of woelende vissen;
- fluctuaties in het waterpeil, met een min of meer natuurlijk verloop;
- zo mogelijk het ontstaan van gradiënten in watersamenstelling;
- de aanwezigheid van voldoende luwe plekken, waar verlanding kan beginnen.

Een vraag die in het MER onderzocht zal moeten worden is of de aanleg van de beoogde legakkers, zoals schematisch aangegeven op de plankaart van de startnotitie, de enige wijze is om invulling te geven aan de beoogde verbindingzone. Andere wijzen van invulling dienen in varianten uitgewerkt te worden. Uitgaande van de natuurdoelen moet in het MER beschreven worden hoe de aanleg van de beoogde legakkers plaats zal vinden en waarom voor welke vormgeving wordt gekozen.

Op welke wijze wordt bewerkstelligd dat er voldoende stabiele oevers ontstaan? Vindt er op enigerlei wijze kunstmatige beschoeiing plaats? Op welke wijze wordt de beoogde beplanting (zoals riet) verkregen? Wordt er ook nog opgaande beplanting aangebracht? Zo ja welke, en wat is de herkomst van het te planten materiaal?

Het MER zal ook moeten beschrijven welke vormen van beheer en onderhoud in de toekomst worden voorzien in het te ontwikkelen natuurgebied. Is er ook in de toekomst sprake van oogsten van riet, veenmos of van enige houtproductie?

4.1.2 Grondverzet

Zowel de ontwikkeling van het natuurgebied met wieden, moeras en water, alsmede de aanleg van waterverbindingen met het naastgelegen wiedegebied, de aanleg van een geheel nieuwe vaarverbinding, alsmede de aanleg van watergangen en inhammen binnen het geplande bungalowpark, de camping en bij het dagstrand, gaan gepaard met forse ontgrondingactiviteiten. Hoe wordt gedacht de grondbalans van het totale project gesloten te houden, rekening houdend met de grote hoeveelheid water die moet worden gemaakt?

In het MER moet beschreven worden:

- De wijze van ontgronden, natte en droge ontgravingen;
- De hoeveelheid vrijkomende grond;
- De kwaliteit (bemestingsniveau) van de vrijkomende grond (ploegvoor);
- De bestemming van de vrijkomende grond;
- Eventuele ophogingen (voor woningbouw);
- De wijze van transport;
- De eventuele aanvoer van specie van elders (klei, zand, grind): hoeveelheden, wijze van transport en verwerking;

Het MER moet ook een indicatie geven van de lengte van de werkzaamheden en de tijdsperiode waarin deze zich afspelen in de dag, week, seizoen en jaar in verband met de verstoring die ze tijdens de aanlegfase kunnen veroorzaken voor natuur en mens.

4.1.3 Waterhuishouding

Een belangrijk onderdeel in de beschrijving van het voornemen in het MER zijn de ingrepen in de waterhuishouding. De volgende aspecten moeten duidelijk beschreven worden en waar mogelijk geïllustreerd met kaartmateriaal en figuren:

- Het beoogde waterpeil in de verschillende deelgebieden en eventuele fluctuaties in zomer en winter; hoe zullen de waterpeilen worden beheerst?
- Afwatering, uitslag en inlaat van water;
- waterbergingsmaatregelen tegen wateroverlast;
- hemelwaterafvoer en riolering bebouwd gebied;
- de beoogde waterkwaliteit (zwemwaterkwaliteit?);

- op welke rwzi wordt aangesloten en is daar voldoende capaciteit;
- maatregelen om overmatige algengroei te voorkomen (helofyten);
- hoe en van welk materiaal wordt de dam tussen de nieuw aan te leggen vaargeul en het nieuwe natuurgebied aangelegd?

Bij de beschrijving dienen ook (tijdelijke) ingrepen tijdens de aanleg aan de orde te komen, zoals grondwaterbemalingen en drainages, inclusief een indicatie van de duur van de werkzaamheden.

4.1.4 Nieuwe vaarverbinding

Voor de nieuwe vaarverbinding moet aangegeven worden wat de omvang zal zijn (diepte en breedte) en hoe de vormgeving plaats zal vinden: stabiliteit, bereikbaarheid, mogelijkheden voor recreatief medegebruik van de oevers, beschouwing, aanlegmogelijkheden. Verder is het van belang te beschrijven welke verbindingen er zullen zijn tussen de centrale vaargang en het natuurgebied en welke eventuele beperkingen er zullen gelden voor watersport, recreatie- en beroepsvaart. Hoe worden de oevers van de watergangen en inhammen in het recreatieve gedeelte met aanlegsteigers ingericht? Hoe worden de verbindingen voor de kanovaart in het natuurgebied vorm gegeven? In hoeverre is verandering van de vaargeulen te verwachten en welke maatregelen worden getroffen om dit tegen te gaan?

4.1.5 Dagrecreatie

Het MER moet beschrijven welke recreatieve activiteiten waar en wanneer wel en niet zullen worden toegestaan, zowel in het natuurgebied als in het bewoonde/recreatieve gedeelte. Verder dient er in de beschrijving in ieder geval aandacht besteed te worden aan de volgende aspecten:

- hoe worden de strandjes ingericht (lig- en speelweiden, picknickplaatsen, parkeerplaatsen) en waar komen precies de natuurvriendelijke oevers?
- In het MER dient een onderbouwing opgenomen te worden van de oriëntering van het strandje waarin ingegaan wordt op de overheersende windrichting, bezonning, risico's voor vervuiling met drijfvuil en bereikbaarheid.
- komt er een verharding (b.v. voor een fietsverbinding) over de nieuw aan te leggen dam?
- Hoe wordt de bestaande fietsroute aangepast in verband met de vaargeul die de huidige route zal gaan doorsnijden (brug, bemand of onbemand voet/fietsveer⁷)?
- welke typen boten worden in verschillende gebiedsdelen toegelaten?
- welk type camping wordt gerealiseerd en hoe wordt dit gehandhaafd?
- welke overige mogelijkheden worden er gecreëerd voor verschillende doelgroepen: hengelsport, invalidensteigers, routegebonden voorzieningen voor wandelen, fietsen, ATB, kanovaren, schaatsen, recreatievaart, parkeermogelijkheden?
- hoe wordt het beheer, onderhoud en toezicht op de dagrecreatieve voorzieningen geregeld?

---

⁷ Zie inspraakreacties 1, 4, 10 waarin gepleit wordt voor de aanleg van een brug in plaats van een pont (bijlage 4).

4.1.6 Verblifsrecreatie en wonen

Voor deze deelactiviteiten dient het MER in te gaan op:

- de aantallen bungalows en staanplaatsen, capaciteit, bezettingsgraden en kwaliteitsniveaus;
- de interne en externe ontsluiting;
- maatregelen om de kwaliteit van de woon- en leefomgeving te bevorderen, zoals openbare verlichting;
- eventuele aanvullende voorzieningen zoals zwembad, centrale entree, winkel-, horeca-, recreatie-, speel- en sportvoorzieningen;
- hoe worden de voorzieningen gedimensioneerd en gelokaliseerd
- op welke wijze wordt afval ingezameld en verder verwerkt?
- Hoe wordt het beheer van de grasvelden van de camping en het bungalowpark aangepakt (bemestings- en maairegim; onkruidbestrijding e.d.)? Aan welke opgaande beplanting en aan welke bijbehorende beheer- en onderhoudsmaatregelen wordt gedacht?

4.1.7 Afvalwater

De startnotitie is niet duidelijk over de riolering en alleen voor het mma wordt gesproken over een helofytenfilter. Bij het locatiebezoek werd echter gemeld dat er sprake is van aansluiting op een bestaande rioolwaterzuiveringsinstallatie van alle woningen inclusief de bestaande nog niet aangesloten bebouwing. Het MER zal hierover duidelijkheid moeten verschaffen⁸. Ook moet ingegaan worden op mogelijkheden voor het lozen van afvalwater afkomstig van de recreatievaart om onderwaterlozingen te voorkomen.

Omdat alle woningen en (verblijfs)recreatievoorzieningen per auto bereikbaar zijn, dient bekeken te worden of de hemelwaterafvoer van verharde wegen en parkeerplaatsen aangesloten moet worden op de beoogde riolering.

4.2 Ontwikkeling van alternatieven en varianten

In de startnotitie wordt aangegeven dat er vele variatiemogelijkheden zijn, maar dat deze door het wensenpakket van de initiatiefnemer, randvoorwaarden, milieuargumenten en om belemmeringen te vermijden, zijn ingeperkt tot de in de startnotitie gepresenteerde ruimtelijke indeling. Verder wordt gemeld dat deze ruimtelijke indeling op hoofdlijnen geen mogelijkheden biedt voor variatie.

Het MER is echter juist bedoeld om alle milieuaspecten van meerdere alternatieven en varianten inzichtelijk te maken om zo het milieu een volwaardige plaats te geven in de afweging en het besluitvormingsproces. Genoemd wensenpakket, de randvoorwaarden en de genoemde keuzes dienen dus in het MER zichtbaar te worden gemaakt. Ook dient aangegeven te worden welke zaken reeds waren vastgelegd en op grond waarvan en op basis waarvan een 'gewenste' ruimtelijke indeling is vastgelegd.

Uit de voorgaande paragrafen (§4.1.1 t/m §4.1.7) blijkt dat er verschillende varianten denkbaar zijn voor de uitvoering en realisatie van het voornemen

---

⁸ Het is ook van belang hier naar insprekers duidelijkheid over te verschaffen, zie bijvoorbeeld inspraakreactie 2 (bijlage 4).

ten aanzien van bijvoorbeeld waterpeil, vormgeving natuur en landschap, vormgeving recreatie en grondverplaatsing. Zo zou voor natuur en landschap een open (bijvoorbeeld riet- en hooiland), half open en gesloten (bos) variant uitgewerkt kunnen worden. Ook voor de omvang en locatie van de permanente bebouwing, de omvang en locatie van de recreatiewoningen, de omvang en locatie van de camping en de omvang en locatie van het dagstrand zijn varianten mogelijk waarvan de milieueffecten uiteen kunnen lopen.

De keuze van de uiteindelijk uit te werken alternatieven/varianten moet in het MER worden gemotiveerd, waarbij met name de milieuarargumenten van belang zijn. Bij elk alternatief/variant moet worden aangegeven welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen. Om een goede onderlinge vergelijking mogelijk te maken, moeten de milieueffecten van de alternatieven/varianten volgens dezelfde methode en in dezelfde mate van detail worden beschreven.

4.3 Referentiesituatie

Als het mogelijk is om de doelen van de initiatiefnemer te realiseren zonder dat de voorgenomen activiteit wordt uitgevoerd, is er sprake van een zogenaamd nulalternatief. In dat geval kunnen de doelen ook gehaald worden door het treffen van maatregelen met een ander karakter dan het voornemen. Binnen de doelstelling van de initiatiefnemer is er voor het voornemen geen reëel nulalternatief. Volstaan kan worden met het beschrijven van de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen als referentie voor de overige inrichtingsalternatieven.

4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Een beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) is verplicht. Het mma moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming of verbetering van het milieu. Het mma moet realistisch zijn en binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen. Het verwachte draagvlak of een eerder vastgelegd budget mogen geen argumenten zijn om oplossingsrichtingen met belangrijke milieuvoordelen buiten beschouwing te laten bij de ontwikkeling van een mma.

Gezien de belangrijke natuurdoelstelling die aan dit voornemen ten grondslag ligt, is het heel goed mogelijk om het mma als uitgangspunt te nemen voor de alternatievenontwikkeling. Indien voor de alternatievenontwikkeling gekozen wordt voor deze aanpak, kan het in het MER te ontwikkelen mma in principe het voorkeursalternatief zijn. Daar waar het voorkeursalternatief afwijkt van het mma dient dit in zogenaamde 'terugvalopties' beschreven te worden. In het MER moet goed gemotiveerd worden waarop in het voorkeursalternatief afgeweken wordt van het mma en welke consequenties dit zal hebben voor het milieu.

Het in de startnotitie beschreven mma is weinig ambitieus en biedt geen goede basis voor bovengenoemde aanpak. In dit mma zitten diverse maatregelen en voorstellen die zonder een enkel probleem in het voorkeursalternatief opgenomen kunnen worden. In het MER zal in ieder geval een nieuw mma ontwikkeld moeten worden dat zich duidelijk onderscheidt van de overige alter-

natieven en duidelijk beter scoort voor milieu in zowel de aanlegfase als in de fase van gebruik en beheer.

Voor het ontwikkelen van het mma is het van belang ontwerpelementen op te sporen die wezenlijk zijn voor het functioneren van het toekomstig gebied. Voor natuur is het van belang in het MER bijvoorbeeld de volgende elementen te overwegen:

- het aanbrengen van een hydrologische scheiding tussen het natuurdeel en de vaarverbinding, in combinatie met een conserverend peilbeheer. Dit kan leiden tot grotere fluctuaties in het waterpeil en een verminderde invloed van boezemwater;
- het verwijderen van de verrijkte bovengrond uit het natuurdeel. In het recreatiedeel kan de uitspoeling uit deze grond worden beperkt door ze te concentreren en bijvoorbeeld te omzomen door helofyten;
- het terugbrengen van de oppervlakte aan legakkers uit de Masterplanschets ten behoeve van maximaliseren van de oppervlakte geschikt voor verlanding en het minimaliseren van de uitspoeling van voedingsstoffen uit legakkers;
- de legakkers of dammetjes zodanig situeren in het natuurdeel dat aanvoerwater zich niet direct verspreidt en er mogelijk een gradiënt in watersamenstelling ontstaat;
- het weren van motorboten;
- het eventueel aanbrengen van een verdieping op één punt welke als slibvang fungeert en kan bijdragen aan de helderheid van de waterk olom.

5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

5.1 Algemeen

Per milieuaspect moet in het MER de huidige situatie en vervolgens de autonome ontwikkeling beschreven worden: de ontwikkeling van het gebied zonder de voorgenomen activiteit. Hierbij moet duidelijk aangegeven worden welke acties van de afgelopen periode moeten worden beschouwd als voorlopers van het initiatief en welke de feitelijk autonome ontwikkeling zou zijn geweest. De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd.

Het studiegebied moet op duidelijk kaartmateriaal worden aangegeven en omvat de locatie en de omgeving daarvan, voor zover daar effecten van de voor-

genomen activiteit kunnen optreden. De bestaande en de gewenste bestemming dient inzichtelijke gemaakt te worden. Tevens moet op kaart de exacte begrenzing worden gegeven van de in het studiegebied gelegen relevante en gevoelige gebieden en objecten, zoals Habitat- of Vogelrichtlijngebieden, woonbebouwing, ecologische/landschappelijke waarden en eventuele bodemverontreinigingen.

In de startnotitie wordt een goed overzicht van de in het MER te behandelen milieugevolgen gepresenteerd. De effecten van de werkzaamheden in de aanlegfase komen in de startnotitie nauwelijks aan de orde. In het MER dienen deze wel uitgebreid beschreven te worden, naast de gevolgen van de gebruiksfase. De manier waarop milieugevolgen in het MER worden bepaald, dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of duidelijke verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal. Het is van belang speciale aandacht te besteden aan die effecten die per alternatief verschillen of die welke de gestelde normen (bijna) overschrijden.

In de volgende paragrafen wordt per milieuaspect aangegeven wat er in het MER aan de orde moet komen ten aanzien van de referentiesituatie en de milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de verschillende alternatieven/varianten.

5.2 Woon- en leefomgeving

Het MER dient aan te geven wat de huidige woon- en leefkwaliteit van het gebied is. Hoeveel mensen bezoeken nu dit gebied en welke effecten heeft dit? Hierbij dienen ook de verschillen per seizoen weergegeven te worden. Geef aan wat de effecten zijn van een verdubbeling van het gebied bestemd voor verblijfsrecreatie voor het dorp Giethoorn⁹. In ieder geval de volgende effecten moeten beschreven worden:

- effecten van het waterpeil voor de bestaande woningen in het gebied en de omgeving¹⁰;
- hinder, overlast van verkeer, parkeerhinder, effecten voor fietsers en afmeermogelijkheden voor huidige bewoners;
- eventuele (toename van) overlast van insecten en ongedierte zoals ratten; welke maatregelen worden genomen om dit te voorkomen?
- de effecten van het recreatiestrand voor omwonenden (in relatie tot de hoeveelheid bezoekers en het aantal autobewegingen).

In het MER moet ook een korte beschrijving bevatten van de huidige bebouwing/bedrijvigheid in het gebied en de gevolgen van de activiteit hiervoor. Voor de dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen dient het MER inzichtelijk te maken wat het gebruik is van ruimte, energie en grondstoffen.

---

⁹ Zie inspraakreactie 2 waarin wordt gesproken over een verdubbeling van het areaal bestemd voor verblijfsrecreatie (bijlage 4).

¹⁰ Hier wordt ook om gevraagd door bewoners van het gebied, zie bijvoorbeeld inspraakreactie 1 (bijlage 4).

5.3 Natuur

Met name voor het gebied waar natuurontwikkeling plaats gaat vinden, moeten de effecten op flora en fauna in de huidige Beulakerpolder gezien worden in verhouding tot de effecten die de voorgenomen activiteit uiteindelijk op flora en fauna sorteert.

Voor de referentiesituatie moet het MER beschrijven welke soorten van het gebied gebruik maken. Hierbij ligt de nadruk op soorten die beschermd zijn volgens internationale richtlijnen, aangevuld met de doelsoorten¹¹.

Voor de toekomstige situatie moet het MER de effecten van het voornemen op dezelfde soortenselectie beschrijven. In aanvulling daarop dient te worden beschreven welke natuurdoeltypen naar verwachting tot ontwikkeling zullen komen. Specifiek moet ingegaan worden op effecten in de initiële verlandingsstadia, met name de watervegetatie (+ helofyten), vanwege het belang van het op gang brengen van de verlanding. Voor het bepalen van de kwaliteit van de initiële verlandingsstadia binnen de verschillende alternatieven, moet in het MER een gedegen ecohydrologische systeemanalyse gepresenteerd worden op basis van de informatie over water en bodem (zie §5.4). Deze moet ondersteund worden door een ecohydrologische effectvoorspelling.

5.4 Bodem en water

Voor het voornemen moet een Watertoets worden uitgevoerd. Het ligt voor de hand de hiervoor benodigde geohydrologische informatie in het MER op te nemen. Voor de beschrijving van de huidige en toekomstige situatie ten aanzien van bodem en water zijn de volgende aspecten van belang:

- een beschrijving van bodemopbouw;
- een beschrijving van het geohydrologisch systeem;
- beschrijving van huidige waterkwaliteit;
- tijdelijke en permanente effecten van vergravingen in bodem- op geohydrologisch systeem;
- effecten van veranderingen in waterpeil op natuur, omliggende bewoning (wateroverlast) en landbouw (en andere mogelijke belangen);
- (tijdelijke) effecten van graaf- en bouwwerkzaamheden op de waterkwaliteit van het bestaande oppervlaktewater;
- de samenstelling van de bovengrond van de polder en de mate waarin meststoffen vrij kunnen komen bij vernatting;
- effecten op de waterkwaliteit in gebruiksfase door bewoning en recreatie-activiteiten; aandacht hierbij voor eutrofiering en algenvorming;
- effecten op de kwantitatieve waterhuishouding (berging, ontwatering, afwatering);
- effecten van waterinlaat in droge perioden op waterkwaliteit.

Het geplande bungalowpark en de camping worden veelvuldig doorsneden door watergangen en inhammen met een beperkte diepgang. In het MER zal duidelijke informatie moeten worden verschaft over de te verwachten kwaliteit van het water in deze watergangen en inhammen, de wijze van verversing, risico's voor eutrofiering en sterke opwarming (algenvloei en botulisme).

---

¹¹ Zie Handboek Natuurdoeltypen (LNV, 2001) voor een overzicht van alle doelsoorten en natuurdoeltypen.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de ontwikkelde alternatieven/varianten moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken, bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie. De verschillen tussen de inrichtingsalternatieven dienen helder in beeld te worden gebracht in de vorm van een goed gemotiveerde overzichtstabel. Het gaat hier om een vergelijking op milieugevolgen en op doelbereik. Voor elke alternatief zal moeten worden aangegeven in hoeverre de in de startnotitie vermelde en in het MER nader te concretiseren gemeentelijke ambities ten aanzien van verkeer, woon- en leefmilieu, duurzaamheid, bodem, water en ecologie worden gehaald. Ook wordt aanbevolen een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE EN EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die in de verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Beschreven moet worden welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is, in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie en welke consequenties die leemten/onzekerheden hebben voor het besluit.

De gemeenteraad van Steenwijkerland moet bij het besluit aangeven hoe en wanneer een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het is zinvol om in het MER reeds een aanzet tot een programma voor het evaluatieonderzoek en monitoringsactiviteiten te doen, omdat het te verrichten onderzoek sterk bepaald wordt door de onzekerheden in de geschatte milieugevolgen in het MER en de geconstateerde leemten in kennis.

8. VORM EN PRESENTATIE

Het verdient aanbeveling het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen. Het MER moet voorzien worden van een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en eventueel een literatuurlijst. Het is noodzakelijk om in het MER beter kaartmateriaal op te nemen dan in de startnotitie. De kaarten moeten recent zijn en voorzien van duidelijke topografische namen en een legenda. De alternatievenvergelijking dient in het MER bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten om de overzichtelijkheid te bevorderen.

9. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de belangrijkste inhoud van het MER:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste milieueffecten van het voornemen en de alternatieven;
- de alternatievenvergelijking en de onderbouwing van de selectie van het mma en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.